Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Seks komedier

Citation: Holberg, Ludvig: ”Seks komedier”, i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 497. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg14val-shoot-idm139796476124864/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

Noter

Der henvises flere steder til ordsprogsamlingerne *Danmarks gamle Ordsprog* udg. af DSL (1977-), forkortet: *DgO*, og E. Mau: *Dansk Ordsprogs-Skat* I-II (1879), forkortet: *Mau*.

Jean de France

8 *Elsker:* tilbeder, bejler, kæreste. – *M. Ulso (…) M. Wegner:* M. er forkortelse for det fr. Monsieur, hr., Mad. for det fr. Madame, fru; navnene angiver de skuespillere, der medvirkede ved komediens førsteopførelse, jvf. undertitlen s. 7.

9 *gammel Torv:* den åbne plads foran Kbh.s dav. rådhus og nuv. domhus. – *Slutteriet:* gældsfængslet. – *rører:* angår.

10 *Hazard:* risikabelt, dumdristigt. – *disputere:* skændes om. – *om sin Skikkelighed:* at han ville opføre sig ordentligt. – *staaer (…) an:* tiltaler. – *Isabelle, Jean, Jerome:* forfranskning af Elsebets, Hans' og Jeronimus' navne. – *Fairfax og Soldan:* hundenavne. – *Christine-Navne:* døbenavne.

11 *reiser paa en viss Profession:* rejser for at videreuddanne sig i sit håndværk eller fag. – *en sat Ret:* en almindelig eller hævdvunden ret. – *ødelegge:* ruinere. – *Rigs-Daler:* gl. møntenhed, = 6 mark, i købekraft omkr. 1995 ca. = 150 kr. – *fordervede:* spolerede. – *smucke:* skikkelige. – *deres Prække-Stoel:* teologi. – *Klosteret:* Regensen. – *vor Frue og Runde Kircke:* Domkirken og Trinitatis Kirke i Kbh. – *lærde Meenigheder:* således kaldet, fordi Universitetet besatte præsteembeder ved disse to kirker. – *politiske Griller:* (her:) skøre ideer. – *Bonjour:* fr.: Goddag. – *Comment vous Portes vous:* fr.: Hvordan har De det? – *creperet:* døjet sult og nød. – *Rdlr.:* rigsdaler, se n.t.s. 11. – koste (…) *Post-Penge: modtageren betalte portoen.* – *Bouteille:* flaske. – *Jan Baptist:* en nederl. eller fr. indvandrer (der i sidste tilfælde rettelig har heddet Jean Baptiste.) – *giør det ingen gode:* er det ingen nytte til.

12 *haanligt:* foragteligt. – *knarvurren:* gnaven. – *Serdam:* Zaandam, holl. by nær Amsterdam. – *tracterede:* behandlede (på rette måde og dermed fik indflydelse på). – *reven Øll og Brød:* øllebrød, den gammeldags, borgerlige morgenmad. – *Frokost:* morgenmad. – *grine:* skære ansigt, vrænge, rynke på næsen. – *soupere:* spise til aften. – *Lyde:*

uskik, brist. – *skiere op:* overdrive. – *ungefehr:* på det nærmeste. – *Allomber:* l'hombre, et kortspil. – *Maitresse:* elskerinde. – *Laqvei:* lakaj, tjener. – *artigt:* dannet, mondænt.

13 *Roven:* Rouen, nordfr. by ved Seinens udmunding; bogstaverne u og v var frit ombyttelige. – *Roan:* se foreg. note. – *med Aanden i Halsen:* forpustet. – *Moen Pere:* fr.: mon père, min far. – *træ siær mere:* fr.: très chère mère, meget kære mor. – *Ulfelds Plads:* Gråbrødretorv i Kbh.

14 *Hallands-Aas:* Kongens Nytorv i Kbh. – *Træe-Mærre:* træheste til (militær) afstraffelse. – *Garsong:* fr.: garçon, dreng, tjener. – *Hans Wurst:* stående narrefigur i ty. gøglerkomedier, Harlekin. – *den stercke Mand:* Joh. Carl von Eckenberg, akrobat og entertainer, der omkr. 1720 gav opvisninger i Kbh. – *Hand-Reder:* hanrej, ægtemand, hvis hustru er ham utro; hanrejen sagdes at bære en særlig bred hat for at skjule sine »hanrejhorn« i panden. – *Moons:* Mogens.

15 *A Mons: (…) Copenhague:* tvivlsomt fr.: Til hr. Pedersen, første-lektiehører (lærer for latinskolens nederste klasse) i Kbh. – *Granstuen:* kan her betyde enten: skuespillernes foyer eller garderobe (hvorved den sceniske illusion brydes) eller: forstuen (i Frands' hus, hvorved illusionen opretholdes). – *pukler:* sætter i bukler. – *bougre de pagrad:* fr.: Fandens pagrad, det sidste ord er en forvanskning af fr.: pasgrave, en dans. – *Mons: Blondis:* fr.: hr. Blondis; Blondy (d. 1747) var danser og balletmester ved Operaen i Paris. – *par Di:* fr.: ved Gud. – *grand malleur (…) Isabelle:* fejlfuldt fr.: stor ulykke, men dèr har vi min far og min svigerfar, godmorgen d'herrer! Hvordan lever min kære Elsebet? – *Christen-Bernikow-Stræde:* gade i Kbh. – *Fidelle:* hundenavn. – *med Gud og Æren:* på tilbørlig, sømmelig vis. – *mon cher (…) Papa:* fr.: min kære (…) far. – *Belle:* hundenavn og kortform for Isabelle. – *Svogerskab:* ægteskabsforbindelse. – *Allamoder:* nymodens manerer. – *høytraven Parlering:* opstyltet snak. – *Pardonnes (…) Papa:* fr.-da.: tilgiv mig, kære svigerfar. – *c'est (…) la la:* fr.-da.: det er ikke godt parisisk, det er nederbretonsk, ved Gud, la la la la.

16 *Menuet, compose (…) par Di!:* menuet (en dans), komponeret af hr. B., ved Gud. – *habile homme (…) Europa:* fejlfuldt fr.: dygtig mand og den største dansemester i Europa. – *oublieret:* glemt; Jeans egen nydannelse efter fr.: oublier. – *Dans Paris:* forkert fr.: i P. – *Non, ma foi:* fr.: nej, min tro. – *Pande-Brask:* pandeskal, hoved. – *Messieurs! (…) pardon:* fr.: mine herrer! Jeg beder undskylde. – *Parisiens:* fr.: parisere. – *a la Greve:* den parisiske Place de la Grève lå foran rådhuset ned mod Seinen; »grève« betegner på fr. en sandet bred, og af kbh.ske lokaliteter tænker Jean derfor her nok på Nytorv, der stødte op til Rådhuset, og hvorfra man kom ned til Frederiksholms Kanal. – *adieu si long:* forkert fr.: farvel så længe.

17 *Parlemefransø:* forvanskning af fr.: parlez-moi français, tal fransk til mig. – *ligge hos en Pige (…) paa Frandske:* sandsynligvis en reminiscens fra den rom. digter Juvenals (ca. 60-135) 6. satire, hvor det om de rom. kvinder, der snobber for alt græsk, hedder: »concumbunt Graece« (v. 191), dvs. »De kopulerer på græsk«. – *Skoe-Pind:* pløk. – *Bestillings-Mænd:* embedsmænd; personer, der rangerede højere end én selv, burde man ikke tiltale »Monsieur«. – *paa sikasten:* til sidst. – *Calvinske Meenighed (…) Aabenraa:* den reformerte (calvinske) kirke lå og ligger stadig i gaden Å. i Kbh. – *stacken Tid:* kort tid. – *paa Rente-Cammeret:* i kontorlære i finansministeriet; »rentekammerdrengene« var bekendt for deres dårlige opførsel. – *Fiol de Spanie:* Frands' forvanskning af folie d'Espagne, en fr. dans, der allerede på komediens tid var gået af mode.

18 *min hierte:* min kære. – *trettet:* skændtes om. – *tiltaget i:* tilegnet sig. – *Forskreckelig:* ordet er dobbelttydigt: 1) rædsomt, forfærdelig, 2) fantastisk.

19 *Matresse:* forvansket fr.: maîtresse: elskede, kæreste, elskerinde, her med spil på da.: madras.

20 *stackels:* »lille«. – *Captain for:* den værste af. – *Beester:* dyr. – *Artighed:* fine manerer.

21 *Rigs-Daler:* se n.t.s. 11. – *Fiol de Spang:* se n.t.s. 17. – *forliebte Viser:* elskovsviser. – *fortrædelige:* uomgængelige, vrantne. – *Packetel:* bagatel, udtryk for afvisning af noget som uvæsentligt.

22 *Tamtvara:* »det er godt med dig«. – *Balsom-Bøsse:* egl. lugtedåse.

23 *Ingen Slingring:* Jeg står fast på mit. – *falske Blacke:* forræder; en blakke er egl. en broget hest.

24 *Contretemps:* et dansetrin. – *Facons:* fr.: måder. – *Capriol:* et spring, hvori rideheste opøves. – *Menuet:* se n.t.s. 16. – *Touren:* (trinfølgen i) en afdeling af en dans. – *Pas:* fr.: trin. – *La tour Seulement:* fr: Bare turen.

25 *jemen mocque:* fr.: je m'en moque, det vil jeg blæse på. – *Daler:* se n.t.s. 11. – *sans facon:* fr.: ingen omsvøb. – *lader:* tager sig ud, lyder. – *Pardi! (…) tetebleue!:* franske eder; dog betyder mardi: tirsdag!

26 *pardi c'est inposible:* fr.: ved Gud, det er umuligt. – *dans le meme temps:* forkert fr.: på samme tid. – *j'enrage:* fr.: jeg bliver rasende. – *chantes doné (donc):* fr.: syng dog! – *Diable m'emporte, si:* fr.: Fanden tage mig, om. – *Melodie, som Vægterne har:* de gl. vægtervers (fra 17. årh.), som byens vægtere under deres patruljerende opsyn i byerne afsang hver fulde time. – *det vil icke sige:* det er ligegyldigt. – *absund:* besynderligt, latterligt. – *la cadance (…) cadance:* fr.: takten, min far, takten.

27 *Jomfrue:* ugift kvinde af borgerstand. – *Tidender:* nyheder. – *uformodentlig:* uventet. – *vanskabt:* vanartet, slet.

28 *forliebte:* forelskede.

29 *hengt (…) pidsket:* hængning var den typiske straf for tyveri, (offentlig) piskning for løsagtighed. – *Spindehuset:* straffeanstalten for kvinder. – *De gamle Propheter (…) duer intet:* gl. da. ordsprog, *Man* 9373. – *hvo* (dvs. den) *der vil lyve (…) Ihukommelse:* gl. da. ordsprog, *DgO* VII, 1 (1983), s. 282.

30 *Snak for din Æske:* Sludder! – *Mammeselle:* fordansket form af det fr. Mademoiselle, brugt i høflig (her lidt ironisk) tiltale af yngre ugift kvinde, bl.a. af ung pige, der tjener i finere familier. – *er i Lyste:* føler seksuelt begær. – *Carosser:* lukkede vogne til personbefordring, kareter. – *fixere:* narre. – *staalet af en gammel Comoedie:* i den antikke rom. komedie, særlig hos Plautus (ca. 250–184 f.v.t.), hvormed Holberg var fortrolig, og i den nyere tids mange efterligninger af dens mønster forekommer der hyppigt en intrige, der tilsigter at franarre husherren penge. – *kommer:* kom (bydemåde flertal). – *Paris og Helene:* trojansk-gr. elskerpar i den gr. mytologi, jvf. *Ulysses Von Ithacia.*

31 *Vommer:* stemmer. – Caprice: lune. – *Henseende:* hensigt. – *Interesse:* egennytte. – *mend:* såmænd (mild ed). – *Vota:* stemmer. – *Mulier taceat in Ecclesia:* lat.: kvinden bør tie i forsamlingen, Kor. 1, 14,34.

32 *Herreds-Fogd:* øverste embedsmand (dommer og politimester) i et herred, se også n.t.s. 81. – Æble-Kielling: nedsættende betegnelse for gadehandlerske, der solgte æbler. – *Invention:* påfund.

33 *Piilestrædet:* gade i det centrale Kbh. – ryste *(…) ud: udruste.*

34 *Assemblix:* forvansket fr.: assemblée, selskab. – Kaarse-Dantzen: folkedansen krydstur. – *ritze:* ridse, tegne. – *Gad Hansen!:* misforståelse af »la cadance«, jvf. I,6, slutn. og n.t.s. 26. – *Garsong:* se n.t.s. 14. – *Soldan:* se n.t.s. 10. – *Mær:* stærkt nedsættende betegnelse for kvinde (egl. om gl. hoppe); misforståelse af fr.: mère: mor.

36 *Pimpernille:* nedsættende betegnelse for kvinde. – *kaage:* kigge. – *smuk Familie:* agtværdig, respektabel f. – *Mangelstocken:* rund stok, der anvendtes til tøjrulning.

37 *Ramme:* træstel, hvorpå stof udspændtes under syning; at »sy på sin ramme« var udtryk for en typisk kvindelig syssel. – *Que voules vous?:* fr.: hvad vil De? – *Fripon (…) le diantre:* fr.: bandit, slyngel, slubbert, uduelige rad, dumme karl, døgenigt, måtte pesten kvæle dig, måtte Fanden tage dig, føre dig bort, styrte dig ned, måtte Djævelen –. – *Dans Paris:* forkert fr.: i Paris. – *Comment:* fr.: hvordan. – *Monsieur! mais non pas:* fr.: herre! men ikke.

38 *Maitre de Langue:* fr.: sproglærer. – *exercere:* praktisere, øve mig i. – *me, te:* fr.: mig, dig. – *Dieu donne (…) Paris:* ukorrekt fr.: Gud give, at vi var i Paris. – *aussi:* fr.: også. – *bougre! (…) gourmand!:* uduelige rad, fedthas, ædedolk. – *à la place Maubere (…) pont neuf:* fejlagtigt fr.: på Maubère-pladsen eller på Pont-Neuf; disse to parisiske loka-

liteter er hhv. en torveplads og en af broerne over Seinen, hvor småhandlende og gøglere havde deres boder. – *come un crocheteur (…) d'eau:* fr.: som en drager, en skopudser, en vandbærer. – *un fou (…) theatre:* blanding af da. og forkvaklet fr.: en tosse, et fæ, en nar, som var han født i en galeanstalt eller på et teater. – *bourreau:* fr.: bøddel, plageånd.

39 *Ecoutes:* fr.: hør her. – *Mad::* fr.: mademoiselle, frøken. – *c'est une visage (…) par di:* fejlfuldt fr.: det er et ansigt à la dansk, à la Vimmelskaftet, ved Gud; V. var og er en del af hovedstrøget i Kbh. – *Ovis (…) si fait:* fr.: Ja det ved Gud. – *Non:* fr.: nej. – *Je suis ravi (…) France:* fejlfuldt fr.: jeg er henrykt over at se Dem min kære ven J.de Fr. – *Mad: Isabelle (…) Paris:* ukorrekt fr.: Frøken Elsebet taler som en vaskerkone i Paris.

40 *Come un frippiere:* ukorrekt fr.: som en marskandiserske. – *Come un femme (…) nue:* fejlfuldt fr.: som en kvinde, der råber »æbler, æbler« i gaderne. – *Come un femme (…) lait!:* ukorrekt fr.: som en kvinde, der går omkring på gaden med et æsel og råber »mælk! mælk!«. – *Peche (…) Cabo:* autentiske navne på fr. restauratører i Kbh. på komediens tid. – *Mester Jacob:* autentisk navn på kbh.sk spisevært på komediens tid.

41 *i Vimmelskaftet nest ved* (dvs. ved siden af) *Bogtryggerens:* endnu et tilfælde af autentisk kbh.sk lokalkolorit. – *Avec Permission Monsieurs:* ukorrekt fr.: med forlov, d'herrer. – *moi meme:* fr.: mig selv. – *Det er en lovel Hob:* det er godt præsteret.

42 *Je m'appelle (…) service:* fr.: jeg hedder J. de F. til Deres ydmygste tjeneste. – *have Respect:* være af betydning. – *Ovis Monsieur:* fr.: javist, hr. – *Fauboug St. Germain:* det kvarter i Paris, hvor turister som oftest logerede.

43 *La rue de seine:* gade i dette kvarter. – *Taises vous bougre!:* fr.: hold jeres (Deres) mund, fjols! – *a la francoise:* fr.: efter den fr. skik. – *Hjemføding:* person, der ikke har været uden for sin hjemstavn. – *poleret:* dannet. – *Estime:* agtelse. – *est il posibel:* ukorrekt fr.: er det muligt. – *ma foi:* fr.: min tro.

44 *bon heur:* fr.: lykke. – *Ducater:* guldmønter; 1 dukat = 2 rigsdaler, se n.t.s. 11. – *Presenter:* gaver. – *refusere:* afvise. – *Reenkaalavet:* det spøgefulde navn (ren kål afædt) er konstrueret af Holberg. – *Skildrer i Miniature:* maler af miniatureportrætter. – *Cavalliers:* fr.: kavalerer. – *dans votre presence:* ukorrekt fr.: i Deres nærværelse. – *Hardiesse:* fr.: dristighed. – *impudent:* fr.: frimodig. – *Liberte:* fr.: frihed. – *lade sig bruge:* tvetydigt udtryk: 1) lade sig betjene, 2) stille sig til seksuel rådighed.

45 *Complisance:* ukorrekt fr.: elskværdighed. – *gemeene:* jævne, ordinære. – *Lemmer:* medlemmer. – *det hellige Rommerske Rige:* det ty.-rom.

kejserdømme (der formelt bestod indtil 1806). – *Romansk:* om lande, hvis sprog nedstammer fra lat. (Frankrig, Italien, Spanien, Portugal m.fl.), her evt. med spil på betydningen: romanagtig. – *Manieres:* fr.: manerer. – *Kongens Have:* parkanlægget omkring Rosenborg Slot i Kbh. – *presentement:* fr.: straks. – *Belles mains:* fr.: smukke hænder. – *Je me recommende:* fr.: jeg anbefaler mig (formel afskedshilsen).

46 *C'est pourtant (…) en Europa:* ukorrekt fr.: det er dog gjort af hr. R., den største miniaturemaler i Europa. – *Giecke:* narre. – *Spidsborgere:* jævne borgere (med indskrænket horisont). – *honnet (…) Discours:* dannet samtale. – *Huusholdning:* (også:) økonomi. – *Tønder Guld:* 1 tønde guld = 100.000 rigsdaler, se n.t.s. 11.

47 *allamodisk:* moderne, moderigtig. – *Rigsort:* møntenhed = 24 skilling = 1½ mark = ¼ daler, se n.t.s. 11. – *mærkelig:* mærkbart. – *mari:* mare, minsandten (ed dannet over Jomfru Marias navn). – *for den halve Deel ringere:* for den halve pris. – *Crusedoller:* tilbehør til påklædningen, bestående af lægget, strimlet stof.

48 *Catholsk i Hovedet:* (også:) tosset, sindsforvirret. – *expliques cela (…) Peche:* fr.: forklar det for denne gamle mand, jeg går, De vil finde mig hos hr. P. – *excusere:* undskylde. – *Canaille:* proletar, »slyngel«. – *komme til Hove:* accepteres ved hoffet. – *liderligt:* dårligt udført.

49 *udi Facultetet til Paris:* ved universitetet i P. – *Krønnicke:* historisk fremstilling med kronologisk disposition af stoffet (gammeldags på Holbergs tid). – *Kaaberstycke:* kobberstik (anvendt som bogillustration). – *lidt bedre:* kun lidt bedre. – *fecit:* lat.: har udført (det). – *tage af sted:* arte sig.

50 *Prosit Maalzeit:* ty.: velbekomme. – *Hun gaar en god gang nok:* det går nok godt, er i god gænge. – *Spende-Bøger:* bøger med påmonteret spænde til lukning.

51 *prostituerer:* udstiller til latter, kompromitterer. – *Skorsteensfejer:* anvendt som type på håndværksmand af laveste klasse – og desuden afskrækkende som »sort«. – *d'Espang:* forsøg på forfranskning og nobilitering af Espens navn. – *A cette heure (…) venir:* fr.: på dette tidspunkt skal han komme. – *war das nicht um drey (…) zu kommen?:* ty.-da.: var det ikke klokken tre, hr. d'E., at han lovede at komme? – *Embrasserer:* omfavner. – *Charmante Madame (…) mains:* fejlfuldt fr.: fortryllende frue, tillad, at jeg beundrer Dem, tillad, at jeg kysser Deres smukke hænder. – *Leves vous trop (…) vous:* fr.: rejs Dem, min herre, det er for megen ydmyghed for en adelsmand som Dem. – *Ah Mad: (…) cette terre:* ukorrekt fr.: åh, Madame (Frue), er det muligt, at jeg har den ære, glæde, fornøjelse og fryd at gense Dem på denne jord? – *Jai venu (…) bourgeois:* fr.: jeg er kommet for at besøge Dem, men jeg troede ikke, at De var så forandret. De er nu

klædt som en gammel borgermand. – *Pour quoi (…) Princesse:* fr.: hvorfor ler De, fortryllende fyrstinde.

52 *Rien! (…) vous voir:* ukorrekt fr.: intet, hr. de F., intet! Jeg ler af glæde over at se Dem, det er altid en glæde at se Dem. – *Je vous (…) terne?:* ukorrekt fr.: jeg takker Dem, frue, men hvorledes finder De dette land? – *Fort bon (…) parisiens:* fejlfuldt fr.: udmærket, min herre, danskerne er fortræffelige folk. De mangler blot at skaffe sig kendskab til de parisiske manerer. – *vous aves (…) danc cela:* forkert fr.: De har højlig ret deri. – *Dieu donne (…) dire aussi:* fr.: Gud give, at jeg var i Paris »igen«, åh, undskyld min smukke frue, jeg ville sige »også«. – *Mais Madame (…) de Paris:* fr.: men frue, har De bragt nogle nye viser med Dem fra Paris? – *Ovis Monsieur (…) la plus nouvelle:* fr.: javist, hr., denne her er den nyeste. – *Ah Madam (…) Paris!:* fr.: åh, frue, jeg har aldrig hørt en smukkere sang. Åh Paris, Paris! – *Pourquoi pleures Monseigneur:* fr.: hvorfor græder min herre? – *Ah Madame on veut (…) pais:* ukorrekt fr.: åh, frue, man vil gifte mig bort i dette land. – *Marier:* fr.: gifte (bort). – *Ovis c'est veritable (…) malleur Elsebet:* fr.: javist, det er sandt nok, og det med en pige, der ulykkeligvis hedder Elsebet.

53 *Quel diable (…) possible?:* fr.: hvad pokker er det for navn? taler De alvor, min herre, åh, er det muligt? – *faar ondt:* bliver dårlig. – *Alteration:* sindsbevægelse. – *Valet de chambre:* fr.: kammertjener. – *Ah belle Princesse (…) malade:* fr.: åh, smukke fyrstinde, er De syg? – *C'est un übergang (…) vous:* fr.-ty.: det er en overgang. Min herre, rejs Dem. – *assamblixer:* selskabet. – *Adriane:* løs, foldrig slæbekjole.

54 *Hunde-Dagene:* iflg. folketroen kunne h.-d. (23. juli – 23. aug.) gøre folk sindsforvirrede. – *elementske:* forbandede. – *Ah Monsieur faites (…) fous:* ukorrekt fr.: åh, min herre, skaf ham bort, jeg er bange for folk, der er vanvittige. – *Pourquois ries (…) Madame!:* fr.: hvorfor ler De, smukke frue? – *Je me retire (…) Adieu:* jeg trækker mig lidt tilbage, hr. d'E., min kammertjener vil sige Dem hvorfor. Undskyld. Farvel. – *tracterer:* behandler. – *Daler:* se n.t.s. 11. – *redresseres:* udbedres.

55 *knæpper:* knapper. – *incommode:* ubekvemt. – *Ah! malheureux (…) suis:* fr.: åh, hvor ulykkelig er jeg ikke! – *Vous me faites (…) par Di:* fr.: De gør mig en stor glæde, ved Gud. – *Tobatiere-Dose:* snustobaksdåse. – *Importunitet:* plageri. – *Je vous prie (…) chambre:* fr.: jeg beder Dem, hr. kammertjener. – *excusere:* undskylde. – *dans ma foi:* forkert fr.: min tro, så vidt jeg vidste. – *Galanterie:* (finere) manerer.

56 *passere:* gå an. – *og:* også. – *geleyde:* ledsage. – *Votre Serviteur:* fr.: Deres tjener. – *a propos:* fr.: forresten. – *med Permission:* med forlov. – *honnete Folk:* den fr. hofkulturs mandsideal under Ludvig XIV

(1643-1715) var *l'honnête homme*, i flertal: *honnêtes gens*, der prægedes af elegante verdensmandsmanerer.

57 *Ovis da.*: af fr.: o oui-da: javel, så. – *Serviteur*: fr.: (hans) tjener (ærbødig afskedshilsen). – *for(t) commode & fort de gagee*: forfejlet fr.: meget bekvem og meget afslappet. – *Mon Pere & mon Sviger Pere*: fr.-da.: min far og min svigerfar. – *Grand Papa*: fr.: bedstefar. – *for*: før. – *sans façon*: fr.: uden omsvøb. – *veed (…) at leve*: kan optræde efter den fine verdens skikke. – *Mais voila Pierre, qui vient*: fr.: men dèr kommer jo P. – *mantenere*: understøtte. – *Qu'a tu (…) Pierre*: ukorrekt fr.: hvad er der i vejen? Sig mig det, P. – *Pour quoi donc?*: fr.: Hvorfor dog?

58 *gentil homes Laquai*: forkvaklet fr.: en adelsmands tjener (lakaj). – *est il possible*: fr.: er det muligt. – *reste un moment*: ukorrekt fr. (her): vent et øjeblik. – *sot! badaut! bouffon! manant!*: fr.: dumrian! kvajpande! nar! slyngel! – *gens de qualite*: fr.: rangspersoner, aristokrater. – *den fornemme Verden skal kun være*: det er kun d.f.v., der må være. – *forkeert*: 1) bagvendt (om tøj), 2) af lave. – *Comment donc*: fr.: hvordan dog?

59 *resolverer sig*: beslutter sig. – *ma foi (…) propos*: fr.: min tro meget belejligt. – *friste*: sætte på prøve. – *ærlige*: hæderlige. – *vanskabt*: fordærvet. – *tillige*: sammen. – *A propos (…) Papa*: fr.-da.: forresten, min kære svigerfar. – *forrige Jubelfest*: 200-års jubilæet i 1717 for den lutherske reformation. – *Hans Wurst*: se n.t.s. 14.

60 *Gieckes*: narre. – *Attendes*: fr.: vent lidt. – *Pierre icy! tenes!*: fr.: P., kom her! hold fast! – *træk ud*: træk kården. – *Vitement*: fr.: hurtigt. – *Gevalt*: nødråb ved overfald (ty.: Gewalt: vold).

61 *Feltskiæren*: kirurgen. – *Straten-Rovere*: banditter. – *Skielmer*: slyngler. – *prostitueret*: gjort til grin.

62 *forestille*: fremføre. – *tilforn*: tidligere. – *Kieler Omslag og Viborger Snapsting*: to store årlige markeder. – *formedelst*: på grund af.

63 *fast*: næsten. – *Logement paa Raad-Huset*: på byens rådhus fandtes en arrest. – *peen*: dydig.

64 *Pardi (…) brutalite*: fr.: ved Gud, er det muligt? hvilken råhed. – *om en Hals*: fortabt, »leveret«. – *retirerer os*: trækker os tilbage. – *En Poet (…) Fædrneland*: intet »Ordsprog«, men forvansket citat fra Matth. 13,57: »En profet (ikke: poet) er ikke foragtet uden i sit eget fædreland«. – *dans la France*: forkert fr.: i Frankrig. – *Callekutisk*: fra Calicut, rige og by i Forindien. – *Husarisk*: afledt af: husar, her antagelig i betydningen: ungarsk eller af reformatoren Jan Hus (død 1415): böhmisk (-reformert). – *Malebarisk*: fra Malabarkysten, den sydl. del af Forindiens vestkyst. – *Bogøe*: lille ø ved Sjællands sydspids. – *Hoose-Kiellinger*: koner, der strikker og sælger hoser, dvs. lange strømper.

65 *Merite:* fortjeneste. – *fortæret:* brugt. – *æstimeres:* agtes, respekteres. – *Depenser:* udgifter. – *Vous avez raison:* fr.: De har ret. – *Cela s'entend:* fr.: det lader sig høre.

66 *endelig:* visselig, nødvendigvis. – *Lyder:* laster, fejl. – *Ah dites hardiessement:* fr.: åh, sig blot frit frem. – *Baissemains:* fr.: håndkysser.

67 *quels sots:* fr.: hvilke tåber. – *Qualites:* fr.: egenskaber. – *Homme:* fr.: mand. – *Somme:* nogle. – *Hans Wurst:* se n.t.s. 14. – *Strympe-Kiger:* person, der kigger efter dameben; skørtejæger. – *Mark-Skreier:* markedsgøgler el. -handlende, der råbende gør reklame for sig. – *Styldtegænger:* person, der taler højtravende, unaturligt. – *Capriolskiærer:* badutspringer, se også n.t.s. 24. – *Petit Maitre:* fr.: laps. – *Maraut:* fr.: slyngel. – *Spillfugl:* (også:) slyngel, skurk. – *Stratenjuncker:* dagdriver og modeherre. – *Harlequin:* stående klovnefigur i den ital. maskekomedie, klædt i en spraglet (opr. pjalte-)dragt. – *Je Tecrasenaj ton tete:* fejlfuldt fr.: jeg vil knuse dit hoved. – *Spindehuset:* straffeanstalten for kvinder. – *Slutteriet:* gældsfængslet. – *svaret borgerlig Skat og Tynge:* betalt de skatter og afgifter, der påhvilede en borger.

68 *keerer:* vender. – *Skilling:* 1/16 mark, se også n.t.s. 11 og 46. – *Staaderkongerne:* gadebetjentene. – *Daarekisten:* galeanstalten. – *det er hende got nok:* det har hun rigtig godt af, det har hun ærlig fortjent. – *klaar sig (…) bag Øret:* at klø sig bag øret udtrykker forlegenhed el. eftertænksomhed. – *Efterspørsel:* forespørgsel. – *Fort:* straks. – *Livre:* gl. fr. mønt (ca. 1 franc).

69 *Grammarcis:* af fr.: grand merci, mange tak. – *smør sine Støvler:* stikker af, forsvinder. – *kagstryge:* offentlig piske (alm. straf for mildere kriminalitet). – *Peste!:* fr.: forbandet! – *mig paa Halsen:* på nakken af mig, efter mig.

70 *Maraut:* fr.: slyngel. – *paa Kaalen:* oven på k., efter at have spist k. – *honnet Homme:* fr.: se n.t.s. 56.

72 *Monsieur (…) point d'argent:* fr.: min herre, jeg har ingen penge. – *Haand:* underskrift (på gældsbevis). – *vist nok:* helt sikkert. – *Allons!:* fr.: kom så! – *Monsieur (…) Serviteur:* fr.: min herre, (jeg er) Deres ydmygste tjener (ærbødig – her ironisk – afskedshilsen).

73 *Poltron:* kujon. – *Allons retirons (…) Fleche:* fr.: lad os gå, lad os søge tilflugt hos fru la F. – *Protection:* beskyttelse. – *u-poleret:* udannet. – *mais voila (…) d'Espang:* forkvaklet fr.: men dèr kommer jo fru la F.s kammertjener hr. d'E. – *Monsr.:* fr.: monsieur, hr.

74 *allons! de pechons!:* ukorrekt fr.: lad os komme af sted! lad os skynde os! – *adieu (…) civilite:* fr.: farvel min kære hr. d'E. Jeg siger Dem tusind tak for Deres høflighed.

75 *habile:* fr.: dygtig. – *Fæstemøe:* pige, kæreste. – *favorisere:* begunstige og støtte. – *Machine:* intrige. – *Hendelse:* tilfældighed. – *daarlig:* tåbelig. – *examinere:* undersøge. – *contribuerer:* bidrager. – *Berthe Tot:* den

da. adelsdame Birgitte Thott udgav 1658 en da. oversættelse af den rom. filosof Senecas (3–65 e.v.t.) værker. – *Seneca:* Marthes fejl for: Seneca.

76 *forloren Søn:* fortabt, fordærvet søn, udtrykket henviser til Jesu lignelse i Luk. 15,11-32. – *Dame tres celebre (…) France:* ukorrekt fr.: meget bekendt og vidt berømt dame i Frankrig. – *A Monsr. Monsieur (…) la Fleche:* fr.: til Hr. J.d.F., adelsmand & storfavorit af Fru la F.; i senere udgaver (fra 1724, 1731 og 1743) har Holberg tilføjet flg. titel til Mme la Fleche: »Courtisane tres renomée, dans la cour de France« (*Saml. Skr.* (se bibliografi s. xx) XVIII, p. 146); hermed vindes den komiske pointe, at Jean ikke klargør sig betydningen af ordet »kurtisane« (: mondæn prostitueret), men lader sig blænde af ordets oprindelse af fr. cour: hof.

77 *Je suis (…) Copenhague:* fr.: jeg er Deres J.d.F., parisisk adelsmand. København. – *18. Majus:* lat.: 18. maj; månedens lat. navn er efter tidens brevskik.

78 *en Skilling:* en smule, »en klat«. – *Abe-Spil:* narrestreger. – *Elben:* Holstens og dermed det da. monarkis daværende sydgrænse. – *Scaven:* Skagen.

Jeppe paa Bierget

79 *Bierget:* hvilken lokalitet der kan være sigtet til med dette stednavn har været omdiskuteret, men intet forslag har kunnet opretholdes med sandsynlighed (jvf. Carl S. Petersen: *Holberg i Soraegnen,* (1924), s. 5–10); der er da blot tale om en opdigtet (fiktiv) landsby et sted på Sjælland.

80 *M.:* forkortelse for r.: Monsieur: hr. – *Gram (…) Schou:* navnene på de skuespillere, der medvirkede ved komediens førsteopførelse. – *Mad.:* forkortelse for fr.: Madame: fru.

81 *Herret:* herred, landområde under samme (juridiske, delvis også kirkelige) administration. – *Hr. Poul:* præsterne betegnedes i sognet med hr. + fornavn. – *Land-Gilde:* fæstebondens afgift til herremanden (godsejeren) for brugsret til jorden. – *Offer:* menighedens foreskrevne pengegave til præst og degn ved højtiderne, reelt en kirkeskat. – *Boeskab:* indbo, bohave. – *strøg sig om Munden:* udtryk for forlegenhed. – *Ridefogden:* herremandens godsforvalter. – *Ritualen:* bog indeholdende forskrifter for gudstjenesten og for kirkelige handlinger; her gælder det vielsesritualet, som citeres i den flg. sætning. – *derimod:* på den anden side. – *Fæstebrev:* kontrakt mellem fæstebonde og godsejer; herved fastsættes fæsterens brugsret til jord